

„Een bevoorrechte plek om als christen te werken.” Zo noemt Marie-Christine d'Ursel de gevangenis. Sinds 2001 is ze aalmoezenier in de instelling van Vorst en ze neemt die taak met grote bezieling ter harte. „Wij zijn er niet enkel om hen het evangelie te brengen, maar ook om het zelf dankzij hen beter te leren kennen”, zegt ze veelbelovend. Achter de tralies krijgt het evangelie handen en voeten.

Lieve Wouters

‘Achter tralies krijgt het evangelie handen en voeten’

WAT DOET iemand uit een adellijk geslacht in de gevangenis? Geen kleine adel dan nog, maar uit het graafschap d'Ursel? Onze interviewgast haalt de schouders op. „Hoe weet je dat? Vergeet het maar gauw.” Over haar afkomst wil Marie-Christine d'Ursel niet veel kwijt. Maar als we haar vragen waarom ze als negentienjarige haar studies economie liet vallen en voor criminologie koos, licht ze een tip van de sluier op.

„Ik was geen makkelijk kind. Ik haatte mijn lange vlechten en voelde me niet echt gelukkig. Na drie jaar economie begreep ik dat omgaan met cijfers en geld niets voor mij was. Ik ontdekte de richting criminologie en meteen werd studeren een passie. Ik leerde mezelf er beter door kennen, was niet meer verplicht mijn hoofd vol te proppen met kennis die niets met mijn leven te maken had. Stage liep ik in de vrouwengevangenis van Parijs, en die ervaring heeft een blijvende indruk op me gemaakt.”

Na haar studies werkte ze onder meer als ambtenaar op de Penitentiaire Administratie van het ministerie van Justitie. Later volgde ze haar echtgenoot naar Nederland, waar ze lid was van de Commissie van Toezicht van de gevangenis van Amsterdam, de zogenaamde Bijlmerbajes. Na een zware en aanslepende ziekte koos ze er in 2001 resoluut voor om niet langer aan de kant van de beoordelaars, maar aan die van de veroordeelden te staan. Ze werd aalmoezenier.

- Zo kwam u als vrouw in de mannengevangenis van Vorst terecht. Hoe beleefde u dat?

Als gerechtelijk ambtenaar oefende ik een zekere macht uit. Je beslist of iemand al dan niet aangehouden blijft of verlof krijgt. Als aalmoezenier geef je alle macht uit handen. Ik moest wenen aan de camera's die je voortdurend in de gaten houden en de blikken die op je gericht zijn en elke beweging volgen. Bovendien was het geloof voor mij tot dan toe een privézaak, terwijl het nu juist de reden van mijn aanwezigheid werd. Het was een aanpassing.

© Herman Ricour

Het zal je misschien verbazen, maar een vrouwelijke aalmoezenier in een mannengevangenis heeft een voetje voor: Je doet de gedetineerde aan hun moeder denken en voor haar hebben ze respect. Ook de symbolische waarde van je functie wekt waardering. Zo trok een orthodoxe man ooit zijn hemd uit en legde het voor mij op de grond, uit eerbied. We moeten de symboolwaarde van onze functie niet onderschatten.

De mannengevangenis van Amsterdam is een toren met de zwaarste criminelen op de hoogste verdieping. Ooit bezocht ik daar een man, voor wie ze me

waarschuwden, omdat hij zo gevaarlijk en wild was. Die man was zo verbaasd een vrouw te zien, dat hij daar stond met de mond vol tanden. Ik profiteerde van die situatie door hem te omhelzen en te begroeten met een kus. Ze hadden hem nog nooit zo rustig gezien.

- Wat kun je als aalmoezenier op de keper beschouwd doen voor een gedetineerde?

Ik vergelijk hun situatie graag met die van de verloren zoon in de parabel. De gevangenis is de meest afschuwelijke plaats die er bestaat. Het leven is er meer een overleven. Er zitten gemiddeld

drie mensen in één cel, een stapelbed en een matras op de grond. Geen plaats meer om je voeten te zetten. Vorst heeft een capaciteit van 450 bewoners, maar momenteel zitten er 580. Vandaag alleen al kwamen er twaalf nieuwe bij. In die verschrikkelijke situatie mag je soms zien hoe gedetineerden tot bezinning komen, zeker wanneer ze lang gestraft zijn. Net als de verloren zoon, die uitgehongerd bij zijn varkens opnieuw begint te verlangen naar het huis van zijn vader, kunnen ook zij beginnen nadenken.

Als aalmoezenier kun je hen dan de weg terug proberen te wijzen en hen daarop begeleiden. Wie erom vraagt, kan van ons een Bijbel in zijn moedertaal krijgen. Een Servische gedetineerde riep me eens naar zijn cel om me daarvoor te bedanken. Hij had het Boek helemaal uitgelezen en het had hem erg aan zijn grootvader herinnerd, een orthodoxe pope, die 's zondags altijd in familiekring voorlas. Die geur van thuis had hem de waarheid van zijn leven onder ogen doen zien.

Voor mij is de gevangenis een uitgelezen plek om het evangelie te beleven. Ik krijg er niet enkel de kans Christus hier en nu handen en voeten te geven voor de gedetineerden, ik word op mijn beurt door hen geëvangeliëerd. Het is een groot geluk om bij deze mensen te zijn, op hun bed te zitten en met hen te praten zolang ze zelf willen. Op mijn manier ben ik immers ook een verloren zoon. Hier begrijp je pas goed wat woorden als 'hoop' en 'verlossing' betekenen. De band tussen de mens die alles verloren heeft en God die naar hem omziet, wordt hier pas echt duidelijk.

- De samenleving houdt niet op aan de poort van de gevangenis. Toch is de realiteit daarbinnen een blinde vlek voor buitenstaanders.

De gevangenis is een hoge muur met aan de ene kant de gedetineerde met al

zijn vragen, haat en schaamte, en aan de andere de samenleving met haar onverschilligheid en afwijzing. Ze doet alsof ze niets met de misdaden van de gestraften te maken heeft. Maar zijn wij hier buiten die muren echt zo onschuldig aan wat er fout loopt in het leven van vele gedetineerden? Onze maatschappij is geen goede moeder voor haar kinderen. Iedereen prijst de eerste leerling van de klas, allereerst zijn fiere vader. De toekomst van de maatschappij zit echter ook op de laatste bank. De zwakke leerling moet ook ergens eigenwaarde halen. Is het niet thuis of op school, dan op straat.

Eén van de eerste gedetineerden die ik leerde kennen in Vorst was een Albanese jongen van achttien. Hij was opgepakt met een wapen in de hand. Heeft iemand zich afgevraagd wie hem dat wapen gaf? Wie het fabriceerde? Drie op vier van de gevangenisbevolking van Vorst zijn buitenlanders en mensen zonder papieren. Ze hebben onrecht meegeemaakt in hun land, kennen oorlog en geweld. Wij sluiten er onze ogen voor en willen onze rijkdom behouden. Zo houden gedetineerden onze samenleving een spiegel voor. Ik wil hen een stem geven buiten de muren. Zij hebben ons iets te vertellen.

- De wereld binnen de muren is een samenleving op zich, waarin de cipiërs geen benijdenswaardige rol vervullen. Hoe verloopt het contact met hen?

Zijn wij zo onschuldig aan wat fout loopt in het leven van criminelen? Onze maatschappij is geen goede moeder voor haar kinderen

Ook zij hebben een verhaal te vertellen. Met hun laag salaris krijgen ze wel de zware taak toebedeeld de samenleving te beschermen. Ze begrijpen wat een levenslange straf betekent, de miserie van alledag. Voor de cipiërs in de afdeling van de geïnterneerden heb ik groot respect. Ze kiezen ervoor om bij gevaarlijke criminelen te staan, die vanwege hun geestelijke aandoening bijzondere bijstand vereisen, en doen het vaak met veel geduld. „Denk niet dat julie hier de enigen zijn met een roeping”, zei een bewaker me eens. Terecht.